

ТАСДИҚ МЕКУНАМ:

Ректори Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ,
бизнес ва сиёсати Тоҷикистон
доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор

Шарифзода М. М.

«05» 09 2023 с.

ХУЛОСАИ

Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон

Диссертатсияи Майнусова Зарнигор Маҳмудовна дар мавзӯи «Танзими ҳуқуқи савдои фосилавии мол ва хизматрасонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз рӯи ихтисоси 12.00.03 – Ҳуқуқи граждани; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ; ҳуқуқи байналхалқии хусусӣ дар кафедраи ҳуқуқи соҳибкорӣ ва байналмилалӣ факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон ба иҷро расонида шудааст.

Дар давраи омодагии диссертатсия Майнусова З. М. унвонҷуи кафедраи ҳуқуқи соҳибкорӣ ва байналмилалӣ факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон мебошад (протоколи №8 аз 28.02.2019).

Шаҳодатнома дар бораи супоридани имтиҳоноти минимуми номзадӣ аз солҳои 2021 ва 2022 аз ҷониби Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон дода шудааст (№271, аз 22.06.2021; №272, аз 22.06.2021; №36 аз 25.05.2022).

Роҳбари илмӣ – Сангинзод Дониёр Шомаҳмад, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, муовини ректори Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни оид ба корҳои илмӣ.

Дар натиҷаи муҳокимаи диссертатсия хулосаҳои зерин қабул гардиданд.

Мубрамияти мавзуи тадқиқоти диссертатсионӣ. Чараёнҳои ҷаҳонии табодули рақамӣ мунтазам суръат гирифта, соҳаҳои нав ба нави фаъолияти инсониро фаро мегиранд. Инчунин рушди технологияҳои наву пешрафта босуръати баланд амалӣ шуда истодааст, ки истифодаи дурусти онҳо рақобатнокии миллиро дар асри XXI муайян менамояд. Тамоюли ивазшавии қолабҳои рақамӣ мушоҳида карда мешавад: агар қаблан кишварҳои пешрафта табодули рақамиро дар доираи соҳаҳои алоҳида баррасӣ менамуданд, пас имрӯз иқтисоди миллии кишварҳои тараққикарда пурра ба роҳи рақамӣ мегузарад. Ин тамоюли нав асоси чараёни рақамикунонии Ҷумҳурии Тоҷикистон мегардад. Мувофиқи арзёбии ҳисоботи ҷаҳонии Форуми умумиҷаҳонии иқтисодӣ аз рӯи рушди технологияи иттилоотӣ кумуникатсионӣ соли 2016 Тоҷикистон аз рӯи сатҳи таъсири технологияҳои рақамӣ ба бизнес-моделҳои нав дар байни 139 кишвар дар ҷойи 103-ум ҷой дорад. Мувофиқи арзёбии ҳисоботи ҷаҳонии Форуми умумиҷаҳонии иқтисодӣ оид ба рақобатнокии иқтисодии соли 2018 Тоҷикистон аз рӯи нишондиҳандаи хариди давлатии маҳсулоти пешрафтаи технологӣ дар байни 137 кишвар ҷойи хеле баланди 26-умро ишғол менамояд. Бахши рақамӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчунин дар зинаи тавлид қарор дорад. Ин ҳолат низ бо амалан мавҷуд набудани дастрасии соҳибкорон ба алоқаи фарохмавҷ вобаста мебошад, ки рушди чараёни инноватсияро дар кишвар бозмедорад. Қамтар аз 1% корхонаҳои мавҷуда хизматрасониҳои рақамиро пешниҳод менамоянд. Бо ҳамин сабаб амалан корхонае вучуд надорад, ки маҳсулоти иттилоотӣ рақамӣ ва воситаҳои алоқа истеҳсол намояд, ки ин аз ҷумла ба мураккабии гирифтани иҷозатнома барои истеҳсоли аудио-видео контент алоқаманд мебошад.

Дар ин асно Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми худ ба Маҷлиси Олӣ санаи 26-уми декабри соли 2019 таъкид

намуда буданд, ки: “Ҳукумати кишвар вазифадор карда мешавад, ки минбаъд ба ҷанбаҳои сифатии рушди иқтисоди миллӣ, тақвияти нерӯи инсонӣ, бо истифода аз технологияҳои муосир ва ҷорӣ намудани инноватсия вусъат додани истеҳсоли маҳсулоти ниҳой, баланд бардоштани фаъолнокии иқтисодии аҳоли, тақмили низоми дастгирии соҳибкориву сармоягузорӣ ва тавсеаи иқтисодиёти рақамӣ диққати аввалиндараҷа диҳад. Шиддат гирифтани рақобати тиҷоратӣ миёни кишварҳо моро вазифадор месозад, ки дар самти пешгӯии хавфҳо ва коҳиш додани таъсири онҳо ба иқтисоди миллӣ, инчунин, баланд бардоштани рақобатнокии маҳсулоти истеҳсоли ватанӣ тадбирҳои зарурӣ андешем”.

Дар асоси Барномаи миёнамуҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020 дар соли 2015 вазни қиёсии аҳолие, ки суратҳисобҳои бонкӣ доранд, танҳо 26,3 фоизро ташкил медиҳад. Дастрасӣ ба суратҳисобҳои истифодаи фосилавӣ, яъне қортҳои пластикӣ (14,7 фоиз), тариқи шабакаи интернет ва ё интернет-бонкинг (0,2 фоиз), тавассути алоқаи мобилӣ (0,3 фоиз) боз ҳам паस्तтар мебошад. Аз ин рӯ, баҳри баланд бардоштани саводнокии молиявии шаҳрвандон доираи хизматрасониҳои молиявӣ, аз ҷумла тавассути воситаҳои фосилавӣ: шабакаи интернет, алоқаи телефони мобилӣ ва бонк-муштарӣ бояд васеъ гардад.

Дар баробари ин зикр намудан зарур аст, ки дар муқарроти Кодекси маданияи Ҷумҳурии Тоҷикистон (ба истиснои муқарроти умумии моддаи 566 – фурӯши мол тибки намунаҳо) ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 9 декабри соли 2004, № 72 “Дар бораи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон” меъёри мушаххас оид ба савдои фосилавии мол ва хизматрасонӣ ҷой надорад. Дар ҳолате, ки ин санадҳои заминавӣ меъёри мушаххасро оид ба савдои фосилавӣ муқаррар намекунанд, дар қисми 4-и моддаи 513 Кодекси маданияи Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар шудааст,

ки савдо (аз ҷумла савдои электронӣ) дар шакли музояда, озмун ё шакли дигари мусаррафнамудаи қонун, гузаронда мешавад. Ё инки дар асоси қисми 2, моддаи 17 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 19 марти соли 2013, № 943 “Дар бораи савдо ва хизматрасонии маишӣ” субъектҳои савдо ва хизматрасонии маишӣ ҳангоми ташкил ва амалӣ намудани фаъолияти худ ҳуқуқ доранд шакли савдо (дар объектҳои доимии савдо, берун аз объектҳои доимии савдо, аз ҷумла ярмаркаҳо, намоишҳо, дастифурӯшӣ, усули фосилавии фурӯши мол, фурӯши мол бо истифодабарии автоматҳо, дигар шаклҳои савдо)-ро мустақилона муайян намоянд. Дар баробари ин санаи 24 декабри соли 2022 таҳти № 1921 қабул шудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи савдои электронӣ” дар баробари Кодекси маданияи Ҷумҳурии Тоҷикистон номукамаливу номутобиқати меъёрҳои қонунро ба муқаррароти Кодекси маданияи Ҷумҳурии Тоҷикистон бавучуд овард. Масалан набудани муқаррароти мушаххас оид ба шартномаҳои алоҳида оид ба савдои фосилавии мол ва хизматрасонӣ дар Кодекси маданияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи савдои электронӣ” номгузории умумии он ҳамчун “Аҳди электронӣ”, дар Қонун ба ҳайси иштирокчии савдои электронӣ нишон дода шудани фурӯшанда, харидор, миёнарави иттилоотӣ ва миёнаравони дигар, ки дар ташкил ва амалисозии савдои электронӣ иштирок ё ба иҷрои он мусоидат менамоянд, аммо набудани муқаррароти мушаххас оид ҳолати ҳуқуқи онҳо ва ғайра.

Аз ин рӯ, таҳлилу баррасии танзими ҳуқуқи савдои фосилавии мол ва хизматрасонӣ дар шароити муосир дар сатҳи диссертатсионӣ дар Тоҷикистон мубрам арзёбӣ мегардад.

Саҳми шахсии доғалаби дарёфти дараҷаи илмӣ бо дараҷаи навоариҳои илмии диссертатсия, муқарраротҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод карда мешавад, бо мақолаҳои илмӣ, маърузаҳои муаллиф дар

семинарҳои назариявӣ ва конференсияҳои илмию амалӣ, инчунин бо коркарди лоиҳаҳои санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ, тағйирот ва иловаҳо ба он тасдиқ мегарданд. Инчунин тарзи ифода кардан, гузоштани масъалаҳо ва услубшиносии рисола саҳми шахсии муаллими диссертатсияро тасниф мекунад.

Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот ба дурустии маълумот, мувофиқати маводи таҳқиқотӣ, коркарди натиҷаҳои таҳқиқот ва ҳаҷми нашрияҳо, усулҳои гузаронидани таҳқиқоти диссертатсия вобаста аст. Хулоса ва тавсияҳо дар асоси таҳлили илмии натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ таҷрибавӣ пешниҳод карда шудаанд.

Тасвиб ва амалисозии натиҷаҳои таҳқиқот. Таҳқиқот дар кафедраи ҳуқуқи соҳибкорӣ ва байналмилалии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон мавриди баррасӣ қарор гирифта, аз 29 августи соли 2023, таҳти протоколи №1 барои ҳимоя тавсия карда шудааст.

Натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ-назариявии диссертатсияи Майнусова З. М. аз ҷониби Раёсати минтақавии рушди иқтисод ва савдои Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Суғд (Маълумотномаи 103/1а аз 07.08.2023), Муассисаи давлатии таълимии Донишкадаи иқтисод ва савдои Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон (Маълумотномаи №361 аз 07.02.2023), Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон (Маълумотномаи №22 аз 16.01.2023) мавриди амал қабул карда шудааст.

Маводҳои таҳқиқот, инчунин, дар маърузаҳои муаллиф дар конференсияҳои сатҳи ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ зерин инъикос ёфтаанд: конференсияи байналмилалии илмӣ-назариявӣ дар мавзӯи: «Ҳамкориҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити рақамикунони иқтисодиёт: ҳолат ва дурнамо» – маъруза дар мавзӯи «Роҷеъ ба дастрасии озод ба интернет ҳамчун ҳуқуқи нави конститусионӣ». – Хучанд, 2021; конференсияи ҷумҳуриявии илмию

амалӣ дар мавзуи «Масъалаҳои мубрами қонунгузорӣ оид ба рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ» – маъруза дар мавзуи «Моҳияти ҳуқуқӣ ва иқтисодии савдои дистансионии мол ва хизматрасонӣ». – Душанбе, 2020; конференсияи ҷумҳуриявии илмию амалӣ дар мавзуи «Илм ва инноватсия дар низоми тадқиқи ҳадафҳои стратегияи миллӣ» – маъруза дар мавзуи «Савдои фосилавӣ ҳамчун яке аз шаклҳои инноватсионии аҳамияти иқтисодӣ дошта». – Хучанд, 2021; конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ дар мавзуи: «Илм, иқтисодиёт ва ҷомеа: муаммоҳо ва роҳҳои баландбардории рақобатпазирии захираҳои меҳнатӣ ва нерӯи зеҳнӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» – маъруза дар мавзуи «Заминаҳои пайдоиш ва тақомули савдои фосилавӣ дар равандҳои иқтисодӣ». – Хучанд, 2022; конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалии дар мавзуи: «Ҷанбҳои мухталифи рушди «Иқтисодиёти сабз» дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» – маъруза дар мавзуи «Масъалаҳои муносибатҳои шартномавӣ дар раванди савдои фосилавии мол ва хизматрасонӣ». – Хучанд, 2023.

Навгонии илмӣ тадқиқот. Диссертатсия дар асоси мавқеи устувори тадқиқотиву ҳамаҷонибаи муаллиф оид ба масъалаи танзими ҳуқуқии савдои фосилавии мол ва хизматрасонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида шудааст ва барои мукамал гардонидани қонунгузорӣ дар бахши мазкур як қатор пешниҳодҳо карда шудааст. Навоварии тадқиқот инчунин дар он ифода мегардад, ки то ҳол дар Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаи танзими ҳуқуқии савдои фосилавии мол ва хизматрасонӣ ба тадқиқоти комплекси монографӣ фаро гирифта нашудааст. Ҳамзамон дар давраи муосир ба омӯзиши танзими ҳуқуқии савдои фосилавии мол ва хизматрасонӣ баҳри коркарди механизмҳои нави ҳуқуқии савдои фосилавии мол ва хизматрасонӣ талабот вучуд дорад. Диссертатсияи мазкур аввалин кори илмие мебошад, ки дар он кушиши гузаронидани тадқиқоти комплекси танзими ҳуқуқии савдои фосилавии мол ва хизматрасонӣ ба амал бароварда шудааст.

Нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда. Навгонии хулосаву пешниҳодоти Майнусова З. М. дар муқаррароти зерин, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд, ифода гардидаанд:

1. Аз рӯи таҳқиқоти илмӣ муаллиф ишора менамояд, ки омилҳои зерин ба рушди савдои фосилавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат намуданд: афзоиши мубодилаи сохторҳои интернетии шабакаҳои бузургтарини савдо; истифодаи технологияҳои иттилотию коммуникатсионӣ аз ҷониби шабакаҳои анъанавии савдо ҳамчун технологияҳои маркетингӣ барои баланд бардоштани имиҷи ташкилот ва муарифии он дар бозори онлайнӣ; рушди савдои онлайнӣ мол ва хизматрасонӣ ҳамчун як самти тез рушдкунанда ва ояндадори соҳибкорӣ.

2. Дар таҳқиқоти илмӣ худ муаллиф мафҳуми савдои фосилавиرو асоснок пешниҳод намудааст. Яъне, савдои фосилавӣ ин ҷаъолияти субъекти хоҷагидор дар самти хариду фурӯши чаканаи мол ва пешниҳоди хизматрасонӣ берун аз нуқтаҳои савдои чаканаи мол мебошад, ки бидуни иртиботи мустақим байни фурӯшанда ва харидор ҳангоми бастанӣ шартномаи хариду фурӯши чакана ва пас аз он амалӣ карда шавад. Тафовути ин намуди савдо аз савдои анъанавӣ дар он аст, ки он бо тарзи фосилавӣ тибқи шартномаи хариду фурӯш чакана дар асоси шиносии харидор бо тавсифи моле, ки фурӯшанда дар каталогҳо, брошюраҳо, буклетҳо пешниҳод кардааст ё дар аксҳо ё бо почта, шабакаҳои телекоммуникатсионӣ, инчунин бо тарзҳои дигаре, ки имконияти шиносии бевоситаи харидор бо молро истисно мекунад, пешниҳод мегардад.

3. Аз рӯи таҳлили санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқии ҷорӣ муаллиф асоснок қайд менамояд, ки дар бахши хизматрасонӣ бо тарзи фосилавӣ нуқсон дар қонунгузорӣ ҷой дорад, ки дар ҷандир набудани механизми татбиқи ҳуқуқи даст кашидан аз шартнома ифода меёбад ва дар оқибат он барои сӯиистифода аз ҳуқуқ аз ҷониби истеъмолкунанда замина

фароҳам меорад. Ин ҳолат ба набудани рӯйхати молҳое, ки бояд ба фурӯшанда баргардонида шаванд ва ё набудани таснифоти муносибатҳое, ки қоидаҳои савдои фосилавӣ ба ҳамаи онҳо ва ё баъзеи онҳо паҳн намегарданд (масалан, хариди мол дар ауксион), инчунин набудан рӯйхати молҳое, ки ба тарзи дистансионӣ фурӯхта намешаванд (масалан, ашёи гигиенаи шахсӣ, доруворӣ) алоқаманд аст.

4. Аз натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ-назариявӣ ва амалӣ муаллиф муаммоҳои асосии танзими ҳуқуқии савдои фосилавӣ дар Тоҷикистон баррасӣ намудааст. Проблемаҳои асосии танзими ҳуқуқии савдои фосилавӣ дар Тоҷикистон ин номутавозунӣ дар танзими давлатӣ ва худтанзимкунӣ, баъзан қонунӣ набудани таъсироти давлатӣ ба фазои виртуалӣ (Интернетӣ), камбудихо дар механизми муайян кардани иштирокчиёни савдои электронӣ, набудани муносибати якхела дар муқаррар намудани ваколат ва қонунҳои татбиқшаванда дар ин самт мебошанд.

5. Муаллиф асоснок менамояд, ки дар сатҳи қонунгузори кишвар зарурати дарҷ намудани истилоҳоти ҳуқуқии савдои электронӣ, савдои фосилавӣ, шартномаи электронӣ, муомилоти электронӣ пеш омадааст, ки ба мушаххасномаи муносибатҳои ҳуқуқии истеъмолкунандагон дар баҳши савдои фосилавӣ мусоидат мекунад. Набудани мафҳумҳои ҳуқуқии зикршуда, инчунин муқаррароти умумӣ оид ба савдои фосилавӣ дар қонунгузори Тоҷикистон боиси номуайянии ҳуқуқӣ дар ин самти муносибатҳои ҳуқуқии маданиву соҳибкорӣ мегардад, ки ба он далолат мекунад, ки истеъмолкунанда ҳамчун як тарафи аз ҷиҳати иқтисодӣ заиф дорои сатҳи хеле пасти ҳифзи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунӣ боки мемонад.

6. Асоснок мегардад, ки савдои фосилавӣ ҳамчун як намуди ҷудогонаи муомилоти мол (хизмат) бо рушди технологияҳои иттилоотӣ шаклҳои гуногуни тиҷоратро дар бар мегирад, ки дар навбати худ аз

тарзи ирсоли иттилоот дар бораи мол (хизмат) ва хосиятҳои истеъмолии он ба харидори эҳтимоли аз дигар намуди муомилоти тиҷоратӣ фарк мекунад. Сарфи назар аз содда будани таснифоти савдои фосилавӣ ба шаклҳои алоҳида, бояд қайд кард, ки ҳар яке онҳо як намуди алоҳидаи фаъолияти соҳибкорӣ буда, бо ташкили фурӯш (хизматрасонӣ) ва чараёни тиҷорати дохилӣ махсусиятҳои худро доранд.

7. Муаллиф дар натиҷаи омӯзиш ва таҳлили қонунгузориҳои ҷорӣ, амалия ба чунин хулоса меояд, ки дар доираи савдои фосилавӣ фурӯшанда воқеан имкон надорад, ки молро дар мӯҳлати муқарраршуда, инчунин ройгон ба харидор барои истифодаи муваққатӣ дар давраи иваз кардани моли истифодаи дарозмӯҳлат дар давоми се рӯз иваз намояд. Бинобар ин зарур аст барои савдои фосилавӣ ҷиҳати бартараф кардани камбудии мӯҳлати зайл муқаррар карда шавад: 45 рӯз аз лаҳзаи фиристодани мол ба фурӯшанда (истеҳсолкунанда, ташкилоти ваколатдор ва ё соҳибкори инфиродии ваколатдор, воридкунанда) ва иваз кардани моли сифати номуносиб; 30 рӯз аз рӯзи гирифтани он ва дар ҳолати зарурати санҷиши иловагии сифати ин мол аз ҷониби фурӯшанда (истеҳсолкунанда, ташкилоти ваколатдор ва ё соҳибкори инфиродии ваколатдор, воридкунанда) - 45 рӯз аз рӯзи гирифтани он молҳо). Илова бар ин лозим аст, ки дар сатҳи қонунгузорӣ қоида оид ба он, ки фурӯшанда (истеҳсолкунанда, ташкилоти ваколатдор ва ё соҳибкори инфиродии ваколатдор, воридкунанда) уҳдадор нест ба истеъмолкунанда барои моли дорои хосиятҳои асосии истеъмоли ройгон барои истифодаи муваққатӣ мол пешниҳод кунад.

8. Дар натиҷаи омӯзиш ва таҳлили қонунгузориҳои амалкунанда муаллифи диссертатсия бо мақсади тақмили санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ самтҳои зеринро пешниҳод намудааст:

8.1. Моддаи 566 КМ ҚТ (Фурӯши мол тибқи намунаҳо) муқаммал карда шуда, номи модда «Савдои мол аз рӯи намуна ва бо тарзи савдои

фосилавӣ» номгузорӣ гардида, дар он қисми 4 бо чунин муқаррарот илова карда шавад:

“Шартномаи савдои чакана метавонад дар асоси шиносоии харидор бо тавсифи моли пешниҳоднамудаи фурӯшанда тавассути каталогҳо, брошюраҳо, буклетҳо, аксҳо, вобитаҳои алоқа (телевизион, почта, алоқайи радио ва ғайра) ё бо роҳҳои дигаре, ки имкони шиносоии мустақими истеъмолкунанда бо мол ё намунаи мол ҳангоми бастанӣ чунин шартнома (усули фосилавии фурӯши мол) -ро истисно мекунад, баъта шавад”.

8.2. Дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон» моддаи алоҳида 25.1 оид ба «Тарзи фосилавии савдои мол» бо муқаррароти зайл илова карда шавад:

“1. Шартномаи савдои чакана метавонад дар асоси шиносоии истеъмолкунанда бо тавсифи моли пешниҳоднамудаи фурӯшанда тавассути каталогҳо, брошюраҳо, буклетҳо, аксҳо, коммуникатсияҳо (телевизион, почта, алоқайи радиой ва ғайра) ё ба таври дигар имкони шиносоии мустақими истеъмолкунанда бо мол ё намунаи мол ҳангоми бастанӣ чунин шартнома (роҳи дурдасти фурӯши мол) истисно карда шавад, баъта шавад.

2. Фурӯшанда то бастанӣ шартнома ба истеъмолкунанда дар бораи хосиятҳои асосии истеъмолии мол, дар бораи суроғайи (маҳалли ҷойгиршавии) фурӯшанда, дар бораи ҷои истеҳсоли мол, номи фирмавии (номи) фурӯшанда (истеҳсолкунанда), дар бораи нарх ва шартҳои хариди мол, дар бораи таҳвили он, мӯҳлати хидматрасонӣ, мӯҳлати нигоҳдорӣ ва мӯҳлати кафолат, дар бораи тартиби пардохти мол, инчунин даврае, ки дар он пешниҳоди бастанӣ шартнома эътибор дорад, бояд пурра маълумот диҳад.

3. Ҳангоми таҳвили мол ба истеъмолкунанда бояд маълумот дар бораи моли пешбининамудаи моддаи 9 Қонуни мазкур, инчунин

маълумоти дар қисми 4 ҳамин модда пешбинишуда дар бораи тартиб ва шартҳои баргардонидани мол ба таври хаттӣ пешниҳод карда шавад.

4. Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ҳар вақт пеш аз супоридани мол ва дар давоми ҳафт рӯз аз додани мол даст кашад. Дар ҳолате, ки агар маълумот дар бораи тартиб ва вақти баргардонидани моли босифат ҳангоми расонидани мол ба таври хаттӣ пешниҳод нашуда бошад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад дар давоми се моҳи пас аз супоридани мол аз мол даст кашад. Бозгашти маҳсулоти босифат имконпазир аст, агар пешниҳоди он, ҳосиятҳои истеъмолий, инчунин ҳуҷҷати тасдиқкунандаи далел ва шартҳои хариди ин маҳсулот нишон дода шавад. Набудани ҳуҷҷати тасдиқкунандаи далел ва шароити хариди мол истеъмолкунанда ӯро аз имконияти истинод ба дигар далелҳои хариди мол аз ин фурӯшанда маҳрум намекунад. Истеъмолкунанда ҳуқуқ надорад аз маҳсулоти сифаташ мувофиқ, ки дорои ҳосиятҳои алоҳидаи муайяншуда мебошад, даст кашад, агар ин маҳсулотро танҳо истеъмолкунандае, ки онро мехарад, истифода барад. Агар истеъмолкунанда аз мол даст кашад, фурӯшанда бояд ба ӯ маблағи пулиро, ки истеъмолкунанда тибқи шартнома пардохт кардааст, ба истиснои хароҷоти фурӯшанда барои таҳвили моли баргардонидашуда аз истеъмолкунанда на дертар аз даҳ рӯз аз санаи дархости истеъмолкунанда баргардонад.

5. Оқибатҳои фурӯши моли дорои сифати нокифоя бо тарзи фосилавӣ бо муқаррароти пешбиниамудаи моддаҳои 18-24 ҳамин Қонун муқаррар карда мешаванд”.

8.3. Дар Тоҷикистон қабули “Қоидаҳои савдои мол бо тарзи фосилавӣ” ба мақсад мувофиқ мебошад. Ин Қоидаҳо, ки тартиби савдои молро аз фосилаи дур муқаррар мекунанд, муносибати байни харидор ва фурӯшандаро ҳангоми савдои фосилавии мол ва хизматрасонӣ вобаста ба чунин савдо танзим мекунанд.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот. Таҳқиқоти мазкур метавонад ҳам аз ҷониби мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ, ки танзими савдои фосилавии мол ва хизматрасониро ба амал мебароранд ва ҳам аз ҷониби субъектони хоҷагидории Ҷумҳурии Тоҷикистон – иштирокчиёни муносибатҳои ҳуқуқии савдои фосилавии мол ва хизматрасонӣ мебошанд, истифода бурда шавад.

Натиҷаи таҳқиқот метавонад барои мукамалгардонии қонунгузорию маданӣ ва соҳибкорӣ, таҷрибаи судии судҳои иқтисодӣ ва судҳои салоҳияти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода бурда шавад.

Инчунин муқарраротҳои алоҳидаи диссертатсия метавонад барои тадқиқотҳои минбаъдаи илмӣ дар соҳаи ҳуқуқи маданӣ ва соҳибкорӣ, инчунин барои масъалаи танзими муносибатҳои гуногуни ҳуқуқии хусусӣ ва ғайра истифода шавад. Инчунин тадқиқоти мазкур метавонад дар вақти дарс додан аз фанни «Ҳуқуқи маданӣ», «Ҳуқуқи соҳибкорӣ» ва курсҳои махсус дар факултетҳои ҳуқуқшиносии донишгоҳҳои олии мамлакат истифода бурда шавад.

Натиҷаҳои тадқиқоти диссертатсионӣ аз ҷониби Раёсати минтақавии рушди иқтисод ва савдои Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Суғд, Муассисаи давлатии таълимии Донишкадаи иқтисод ва савдои Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон, Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон ва дигар сохторҳо мусбӣ эътироф шуда, баҳри дар амал татбиқи онҳо қабул гардидааст.

Интишорот аз рӯи мавзӯи диссертатсия. Далелҳо, хулосаҳо, тавсияҳо ва пешниҳодҳои дар ин кори илмӣ овардашуда дар 2 монография, 12 мақолаи илмӣ инъикос ёфтаанд. Аз ҷумла 5 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъб расидааст.

Монография:

1. Майнусова З. М. Номи доменӣ – ҳамчун объекти воситаҳои фардикунонии иштирокчиёни аҳдҳои граждани, молҳо, корҳо ва хизматрасонӣ: аспекти граждани – ҳуқуқӣ: Монография // дар зерин назари номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент Санавваров Ғ. Б. – Душанбе: «Илм», 2021. – 142с.

2. Майнусова З. М. Савдои фосилавӣ ҳамчун падидаи иқтисодӣ ва ҳуқуқӣ мувофиқи қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон. Танзими ҳуқуқии соҳаҳои воқеии иқтисодиёти милли: ҳолат ва дурнамо. Монографияи дастаҷамъона / Зерин таҳр. дотсент Б. О. Самадов. – Хучанд, Ношир, 2022. - С. 179-199.

Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Чумхурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд:

1. Майнусова З. М. Ҷанбаҳои ҳуқуқии савдои дистансионӣ (фосилавӣ) // АХБОРИ ДДХБСТ. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ. – 2021. – № 4. – С. 148-154.

2. Майнусова З. М. Асосҳои меъёрӣ – ҳуқуқии танзимкунандаи савдои фосилавии мол ва хизматрасонӣ дар Чумхурии Тоҷикистон: проблемаҳои қонунгузорӣ ва қиёсӣ ҳуқуқӣ // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2021. – № 4. – С. 241-247.

3. Майнусова З. М. Истифода ва татбиқи шартномаҳо дар бахши савдои фосилавии мол ва хизматрасонӣ дар намуди ӯҳдадории ҷакана: проблемаҳои шакли бастанӣ ӯҳдадорӣ ва хусусиятҳои танзим // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2021. – № 5. – С. 226-233.

4. Майнусова З. М. Оиди масъалаи дефинитсияи «савдои фосилавӣ» ҳамчун парадигмаи муосир дар доктринаҳои иқтисодӣ ва ҳуқуқӣ // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2021. – № 6. – С. 218-225.

5. Майнусова З. М. Савдои фосилавӣ: тадқиқоти таърихӣ ва таҳлили назариявӣ // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2022. – № 9. – С. 260-265.

Мақолаҳои илмие, ки дар конфронсҳо ва дигар чорабиниҳои илмӣ чоп шудаанд:

1. Майнусова З. М. Савдои дистансионӣ (фосилавӣ) ва муаммоҳои ҳуқуқии он // Мавадҳои конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-методии усулҳои инноватсионии таълим: ҳолати муосир ва дурнамои тақомул. – Хуҷанд: Дабир, 2021. – С. 397-403.

2. Майнусова З. М. Масъалаи савдои фосилавӣ дар сивилистикаи муосир: тадқиқоти таърихӣ ва таҳлили назариявӣ // Рушди илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ: роҳҳои тадбиқи натиҷаҳои онҳо дар истехсолот: маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-амалӣ. – Хуҷанд: Дабир, 2021. – С. 102-105.

3. Майнусова З. М. Дистанционная торговля товарами и услугами как экономическое и правовое явление // Мавадҳои конференсияи илмӣ – назариявӣ бахшида ба 75 – умин солгарди Эълумияи умумии ҳуқуқи башар. – Хуҷанд, 2020. – С. 25-32.

4. Майнусова З. М. Ҷабҳаҳои ҳуқуқии савдои дистансионӣ (фосилавӣ) // Маҷмӯаи мақолаҳои олимони ҷавон. – Хуҷанд: Дабир, 2019. – С. 148-154.

5. Майнусова З. М. Роҷеъ ба дастрасии озод ба интернет ҳамчун ҳуқуқи нави конститусионӣ // Ҳамкориҳои байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити рақамикунӣ иқтисодиёт: ҳолат ва дурнамо: маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ назариявӣ / Зери назари д.и.и., профессор Шарифзода М.М. – Хуҷанд: Дабир, 2021. – С. 437-444.

6. Майнусова З. М. Танзими ҳуқуқии муносибатҳои интернетӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон) // Саноатикунӣ босуръат – асоси ташаккули иқтисодиёти инноватсионӣ: маводи конференсияи

ҷумҳуриявӣ илмӣ – назариявӣ / Зери назари д.и.и., профессор Шарифзода М.М. – Хучанд: Дабир, 2021. – С. 283-290.

7. Майнусова З. М. Назаре ба масоили назариявӣ ва қонунгузори савдои фосилавӣ мол ва хизматрасонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон // Ҷавондон дар пайроҳаи таҳқиқ / Маҷмуаи мақолаҳои устодон ва магистрантони ДДҲБСТ. Нашри 5. – Хучанд: Дабир, 2022. – С. 7-13.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ.
Диссертатсияи Майнусова Зарнигор Маҳмудовна дар мавзӯи «Танзими ҳуқуқии савдои фосилавӣ мол ва хизматрасонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба шиносномаи ихтисосҳои Комиссияи Олии Аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи ихтисоси 12.00.03 – Ҳуқуқи граждани; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ; ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ мутобиқат менамояд.

ҚАРОР ҚАРДА ШУД:

1. Диссертатсияи Майнусова Зарнигор Маҳмудовна дар мавзӯи «Танзими ҳуқуқии савдои фосилавӣ мол ва хизматрасонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.03 – Ҳуқуқи граждани; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ; ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ пешниҳод гардидааст, тадқиқоти илмӣ-тахассусии самти ҳуқуқшиносӣ арзёбӣ мегардад. Диссертатсия ба талаботи Комиссияи Олии Аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбат ба чунин корҳо ҷавобгӯӣ мебошад.

2. Диссертатсияи Майнусова Зарнигор Маҳмудовна дар мавзӯи «Танзими ҳуқуқии савдои фосилавӣ мол ва хизматрасонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.03 – Ҳуқуқи граждани; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ; ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ барои ҳимоя ба Шӯрои

диссертационии 6D. КОА-018-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон пешниҳод карда шавад.

3. Иҷрои қарори мазкур ба зимаи мудирӣ кафедраи ҳуқуқи соҳибкорӣ ва байналмилалӣ факултети ҳуқуқшиносии ДДХБСТ н.и.х., дотсент Самадов Б. О. гузошта шавад.

Хулоса ва қарор дар ҷаласаи кафедраи ҳуқуқи соҳибкорӣ ва байналмилалӣ факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон қабул шуд.

Дар ҷаласаи кафедра 13 нафар аъзоён иштирок доштанд.

Натиҷаи овоздиҳӣ:

– «тарafdор» - 13 нафар;

– «зид» - нест;

– «бетараф» - нест.

Протоколи № 1 аз 29 августи соли 2023.

Раисикунанда:

мудирӣ кафедраи ҳуқуқи соҳибкорӣ ва байналмилалӣ факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент

Самадов Б. О.

Котиби ҷаласа:

Абдувоҳидов М. Р.

Имзои Самадов Б. О. ва Абдувоҳидов М. Р.-ро тасдиқ мекунам.

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон

Мирпочоев И. Х.

Суроға: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Хучанд, 17 мкр-н, хонаи 1
тел. (83422) 2-38-11, 2-51-70
www.tsulbp.tj e-mail: tsulbp@rambler.ru